

PENILAIAN TERHADAP STRATEGI GURU DALAM MELAKSANAKAN PENTAKSIRAN MENGGUNAKAN INSTRUMEN PKPIM

Rohida binti Jamaludin

rohidadjamiludin@gmail.com

Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor

Zetty Nurzuliana Rashed

zetty@kuis.edu.my

Fakulti Pendidikan, Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor

ABSTRAK

Pentaksiran ialah perkara yang penting di dalam pendidikan kerana ianya adalah satu proses pengumpulan maklumat untuk membuat sesuatu keputusan bagi satu program pembelajaran termasuklah pembelajaran akhlak di sekolah. Pentaksiran akhlak bertujuan untuk menambahbaik akhlak dan adab murid. Satu instrumen untuk mentaksir pencapaian akhlak murid telah dibina oleh Unit Kurikulum dan Pentaksiran IKRAM Musleh yang dinamakan Pentaksiran Konstruk Pelajar IKRAM Musleh (PKPIM). PKPIM ini digunakan dalam satu program pentaksiran akhlak murid yang dijalankan secara berkala. Satu kajian telah dijalankan bagi menilai strategi guru di dalam pelaksanaan program pentaksiran akhlak murid menggunakan Model Penilaian KIPP Stufflebeam di dalam penilaian proses. Kajian ini menggunakan reka bentuk kajian kuantitatif dengan menggunakan kaedah kajian tinjauan. Responden kajian ini terdiri daripada 93 orang guru yang menjadi mentor kepada murid-murid tahun enam di semua sekolah rendah IKRAM Musleh. Pengumpulan data adalah melalui kaedah soal selidik. Statistik deskriptif menggunakan min telah digunakan untuk mengenalpasti tahap penilaian proses dalam program pentaksiran ini. Dapatan kajian

menunjukkan bahawa dalam penilaian proses yang melibatkan strategi guru semasa melaksanakan pentaksiran berada pada tahap tinggi iaitu 3.82. Item yang mempunyai min paling tinggi ialah guru memaklumkan kepada murid apa yang hendak ditaksir iaitu 4.01. Manakala item yang mempunyai min paling rendah ialah guru membuat perancangan tahunan aktiviti perjumpaan PKPIM iaitu 3.52. Kesimpulannya, kajian penilaian ini telah menunjukkan bahawa program pentaksiran akhlak ini merupakan program yang baik dan dapat mengubah sikap murid kepada yang lebih baik. Justeru, program ini mesti diteruskan dan beberapa penambahbaikan perlu diambil serta pelaksanaannya perlu diperkemas lagi.

Kata Kunci: Pentaksiran Akhlak, Instrumen Pentaksiran Akhlak, Pentaksiran Konstruk Pelajar IKRAM Musleh (PKPIM), Penilaian Program Pentaksiran, Model Penilaian KIPP

ABSTRACT

Assessment is an important part of education because it is a process of gathering information to make decisions about a learning program including moral learning in schools. Moral assessment aims to improve student morals and manners. An instrument for assessing student achievement was developed by the IKRAM Musleh Curriculum and Assessment Unit called Pentaksiran Konstruk Pelajar IKRAM Musleh (PKPIM). The PKPIM is used in a regular student behavior assessment program. A study was conducted to evaluate teachers' strategies for implementing student behavior assessment using the KIPP Stufflebeam Assessment Model in process evaluation. This study uses quantitative study design using survey method. The respondents of this study consisted of 93 teachers who were mentors to sixth year students in all IKRAM Musleh primary schools. Data were collected through interviews and were analysed using descriptive statistics with mean values were calculated to identify the level of process of the programme. The findings show that in assessing the processes involved in the teacher's strategy while implementing the assessment was at high level of 3.82. The item with the highest mean is that the teacher tells the student what to expect was at 4.01. Meanwhile, the item with the lowest mean is that the teacher prepared the annual planning activities for PKPIM meeting was at 3.52. In conclusion, this evaluation study has shown that this moral assessment program is a good program and can change the attitude of the students for the better. Therefore, this programme should be continuously carried out.

Nevertheless, improvements should be made especially in terms of its implementation.

Keywords: *Good Behavior, Evaluation, CIPP Evaluation Model, Behavior Assessment Programme, IKRAM Musleh Assessment Instrument*

1. PENDAHULUAN

Perkataan akhlak adalah kata jamak dari khuluq. Tokoh falsafah akhlak Islam, Miskawaih (1966) merumuskan bahawa akhlak ialah suatu keadaan bagi diri atau jiwa yang mendorong diri atau jiwa tersebut untuk melakukan sesuatu perbuatan atau tindakan dengan senang tanpa didahului oleh daya pemikiran kerana sudah menjadi sifat atau kebiasaan. Rasulullah SAW telah diutuskan oleh Allah SWT untuk menyempurnakan akhlak yang mulia, maka adalah menjadi tanggungjawab ibu bapa dan pendidik untuk menyambung apa yang dibawa oleh baginda SAW kepada umatnya iaitu pendidikan akhlak dalam keluarga dan masyarakat. Pendidikan akhlak telah didefinisikan oleh Al Ghazali sebagai proses untuk mendisiplinkan aspek spiritual dan fizikal seseorang manusia. Pendidikan akhlak ialah ilmu bagaimana seseorang mendidik dirinya untuk mencapai tahap akhlak mulia. Proses mendidik ini memerlukan ilmu, kemahiran dan latihan-latihan tertentu. Oleh itu, pendidikan akhlak boleh bersifat formal dan bukan formal.

Pendidikan akhlak yang diajar di sekolah-sekolah perlu dibuat pentaksiran. Pentaksiran akhlak bertujuan untuk menambahbaik akhlak dan adab murid. Pentaksiran ialah alat untuk memberi maklum balas sama ada pelaksanaan sesuatu kurikulum itu berada di atas landasan yang betul ke arah pencapaian matlamat yang telah ditetapkan (Bengkel

Taskforce Kurikulum IKRAM Musleh, 2015). Menurut Lembaga Pentaksiran Malaysia (2000), pentaksiran merupakan satu proses untuk mendapat gambaran tentang prestasi pembelajaran seseorang dalam sesuatu subjek atau aktiviti pembelajaran. Aktiviti pentaksiran mesti berjalan secara berterusan. Oleh itu, pentaksiran yang baik ialah pentaksiran yang holistik yang merangkumi kognitif dan bukan kognitif.

2. PERNYATAAN MASALAH

Pentaksiran Konstruk IKRAM Musleh (PKPIM) ialah satu instrumen pentaksiran yang dibina oleh Unit Kurikulum dan Pentaksiran IKRAM Musleh untuk mentaksir akhlak murid. Instrumen ini digunakan di dalam satu program pentaksiran akhlak yang dijalankan secara berkala di semua sekolah IKRAM musleh. Program pentaksiran ini melibatkan murid di sekolah rendah dan menengah. Instrumen untuk mengukur aspek afektif dan psikomotor khususnya aspek akhlak dalam bidang pendidikan Islam, masih berkurangan di Malaysia (Azimi et al. 2006). Azma Mahmood (2006) telah membina instrumen pentaksiran sendiri iaitu Skala Penghayatan Pendidikan Islam Pelajar Sekolah Menengah (SPPIP-M). Seterusnya Ajmain (2012) membina Instrumen Pentaksiran Akhlak Malaysia menurut pentaksiran Rakan Sebaya (IPAM-RS) iaitu instrumen untuk mengukur tahap penghayatan akhlak melalui pentaksiran rakan sebaya. Menurut Khodori Ahmad (2001), perhatian yang secukupnya tidak diberikan kepada bidang afektif kerana aspek itu terlalu subjektif. Oleh itu, terlalu sukar untuk membentuk satu instrumen yang mampu memberikan skor yang mempunyai kesahan dan kebolehpercayaan. Maka, Pendidikan IKRAM Musleh telah mengambil inisiatif untuk

membina satu instrumen bagi mentaksir pencapaian akhlak murid iaitulah PKPIM.

Tujuan kajian ini ialah untuk membuat penilaian terhadap pelaksanaan program pentaksiran akhlak murid dengan menggunakan instrumen pentaksiran PKPIM. Berdasarkan tujuan kajian ini, objektif kajian ialah untuk menilai PKPIM dalam penilaian proses dari aspek menilai strategi guru di dalam melaksanakan pentaksiran menggunakan instrumen PKPIM.

Oleh itu, hasil kajian ini ialah untuk menjawab persoalan berkaitan penilaian proses iaitu apakah strategi guru dalam melaksanakan pentaksiran menggunakan instrumen PKPIM?

3. SOROTAN LITERATUR

Kajian ini ialah kajian penilaian. Model penilaian yang dipilih hendaklah bersesuaian dengan tujuan kajian serta dapat menggambarkan keseluruhan program (Jamil 2002; Norasmah 2002). Oleh itu, pemilihan model penilaian yang sesuai adalah penting agar setiap aspek dan konstruk dalam instrumen PKPIM dapat dinilai. Dalam kajian ini, model penilaian yang dipilih ialah model penilaian KIPP (Konteks, Input, Proses dan Produk). Model penilaian ini dikemukakan oleh Stufflebeam (1971). Tujuan utama model ini ialah untuk membantu pentadbir melihat kepada keberkesanan penggunaan instrumen PKPIM di dalam program pentaksiran akhlak murid. Tujuan model penilaian ini selari dengan tujuan kajian ini dibuat di mana pengkaji hendak menilai sama ada pentaksiran akhlak murid dengan menggunakan instrumen pentaksiran PKPIM benar-benar dapat membentuk akhlak yang baik atau tidak.

4. METODOLOGI

Kajian ini menggunakan reka bentuk kajian kuantitatif dengan menggunakan kaedah kajian tinjauan untuk menilai keberkesanan pelaksanaan program pentaksiran akhlak murid di sekolah-sekolah IKRAM Musleh. Melalui rekabentuk tinjauan ini, pengkaji telah mengumpul maklumat dan mengutip data secara langsung dengan responden. Kajian ini dijalankan berlandaskan penggunaan model KIPP Stufflebeam (1967) untuk membantu pentadbir dalam membuat penilaian terhadap keberhasilan program pentaksiran akhlak murid ini. Menurut Stufflebeam, tindakan prosedur boleh dibuat dalam empat bahagian iaitu keputusan mengenai matlamat (konteks), keputusan mengenai sumber (input), keputusan mengenai pelaksanaan (proses) dan keputusan mengenai hasil (produk). Pengkaji telah mengaitkan matlamat, input dan proses dengan hasil program. Ia bertujuan menentukan kesesuaian penggunaan instrumen pentaksiran PKPIM di dalam pentaksiran akhlak murid, mengenal pasti kekuatan dan kelemahan instrumen PKPIM, seterusnya menetapkan suatu perubahan dalam pelaksanaan pentaksiran akhlak.

Kajian ini dijalankan di semua sekolah rendah IKRAM Musleh yang mempunyai murid tahun enam. Responden kajian ini terdiri daripada guru yang menjadi mentor kepada murid-murid tahun enam di semua sekolah rendah IKRAM Musleh. Data yang diambil dari ibu pejabat Pendidikan IKRAM Musleh (Data Murid, 2019) menunjukkan murid tahun enam berjumlah 1,558 orang dan melibatkan seramai 131 orang guru. Kajian ini menggunakan instrumen soal selidik. Pemilihan soal

selidik ini adalah berdasarkan rasional kajian ini adalah kajian penilaian yang menggunakan kaedah tinjauan melibatkan saiz sampel yang besar. Soalan-soalan di dalam instrumen ini disemak oleh empat orang pakar iaitu pakar dalam bidang pendidikan Islam, pakar dalam pembinaan instrumen, pakar dalam pendidikan akhlak dan pakar dalam kurikulum dan pedagogi pendidikan. Selepas melalui semakan pakar, pengkaji memulakan kajian rintis dengan turun ke sekolah dan mengedarkan soal selidik tersebut kepada guru-guru yang menjadi mentor kepada murid-murid tahun enam. Borang soal selidik ini dibahagikan kepada dua bahagian iaitu Bahagian A ialah latar belakang responden, manakala Bahagian B bagi menilai dapatan responden berdasarkan konteks, input, proses dan produk.

Untuk melihat kebolehpercayaan instrumen soal selidik ini, pengkaji merujuk kepada ketekalan dan konsistensi instrumen yang digunakan dalam kajian (Jackson 2006, Creswell 2012). Oleh itu, penyelidik telah menjalankan ujian ketekalan dalaman dengan melihat nilai Alfa Cronbach bagi instrumen Penilaian Konteks, Penilaian Input, Penilaian Proses dan Penilaian Produk. Pada peringkat kajian rintis, sebanyak 47 item telah dibina termasuk maklumat berkaitan demografi. Namun, setelah kajian rintis dijalankan melalui analisis Alfa Cronbach mendapati kesemua item adalah dikekalkan. Ini kerana kesemua item melepasi nilai pekali Alfa Cronbach sebagaimana yang dicadangkan oleh Hair et al. (2009) menyarankan nilai minimum Alfa Cronbach dalam sesebuah kajian tinjauan ialah 0.6. Pallant (2011) pula mencadangkan, bagi sesuatu instrumen yang baharu dibina atau di peringkat awal penyelidikan, nilai alfa 0.60 boleh diterima pakai. Analisis kebolehpercayaan untuk melihat

nilai Alfa Cronbach dijalankan ke atas Penilaian Konteks, Penilaian Input, Penilaian Proses dan Penilaian Produk. Nilai pekali Alfa Cronbach yang digunakan dalam kajian ini diklasifikasi indeks kebolehpercayaan oleh Sekaran (2003) serta digunakan oleh Noornajihan (2014) seperti Jadual 1.

Jadual 1: Jadual Klasifikasi Indeks Kebolehpercayaan Alfa Cronbach

Indikator	Nilai Alfa Cronbach
Baik	> 0.80
Sederhana (diterima)	0.60 – 0.79
Rendah (tidak diterima)	< 0.60

Sumber: Sekaran (2003)

Jadual interpretasi oleh Nunally (1978) menunjukkan interpretasi min yang digunakan untuk menentukan tahap penilaian pelaksanaan pentaksiran akhlak murid menggunakan instrumen PKPIM. Skor min sangat rendah mempunyai julat antara 1.01 hingga 2.00, sederhana rendah julat antara 2.01 hingga 3.00, sederhana tinggi julat antara 3.01 hingga 4.00 dan tinggi julat antara 4.01 hingga 5.00.

Semua data dan maklumat yang diperolehi daripada soal selidik yang dijalankan ditukarkan dalam bentuk perangkaan dengan menggunakan *Statistical Package for Science Social* (SPSS). Analisis deskriptif digunakan dalam kajian ini kerana analisis ini paling kerap digunakan dalam kajian penilaian. Ini adalah disebabkan dalam kajian penilaian, banyak persoalan kajian adalah berbentuk deskriptif (Fitzpatrick et al.

2012). Dalam kajian ini, analisis deskriptif digunakan dalam menghuraikan bahagian A dan B.

5. DAPATAN DAN PERBINCANGAN

Model penilaian KIPP (Konteks, Input, Proses dan Produk) bagi menggambarkan keseluruhan kajian memberikan hasil dapatan yang tinggi terhadap kajian yang dijalankan. Hasil dapatan kajian ini adalah berdasarkan kepada Jadual 2 iaitu merujuk kepada analisis deskriptif bagi penilaian proses berkaitan strategi guru dalam melaksanakan pentaksiran juga adalah tinggi.

Jadual 2 : Strategi guru dalam melaksanakan pentaksiran menggunakan instrumen
PKPIM

No	Item	STS	TS	SS	S	SS	Mean	SP	Inter-pretasi
Ci1	Sebagai seorang guru, saya membuat perancangan tahunan aktiviti PKPIM.	1 (1.1%)	11 (11.8%)	32 (34.4%)	37 (39.8%)	12 (12.9%)	3.52	.904	Tinggi
Ci2	Sebagai seorang guru, saya merancang aktiviti mengikut ciri yang hendak ditaksir.		7 (7.5%)	31 (33.3%)	43 (46.2%)	12 (12.9%)	3.65	.803	Tinggi
Ci3	Sebagai seorang guru, saya membuat pemerhatian	1 (1.1%)	1 (1.1%)	23 (24.7%)	47 (50.5%)	21 (22.6%)	3.92	.783	Tinggi

	sebelum memberi skor.								
Ci4	Sebagai seorang guru, saya bersifat adil dalam menjalankan pentaksiran PKPIM.	4 (4.3%)	12 (12.9%)	57 (61.3%)	20 (21.5%)	4.00	.722		Tinggi
Ci5	Sebagai seorang guru, saya memaklumkan kepada murid apa yang hendak ditaksir.	2 (2.2%)	2 (2.2%)	12 (12.9%)	54 (58.1%)	23 (24.7%)	4.01	.814	Tinggi
	Keseluruhan					3.82	.659		Tinggi

Dapatan kajian terhadap proses pelaksanaan pentaksiran akhlak murid menggunakan instrumen PKPIM berada pada tahap tinggi iaitu dari aspek strategi guru dalam mentaksir. Majoriti guru memaklumkan kepada murid sebelum pentaksiran dibuat. Ini membuktikan bahawa komunikasi antara guru dan murid adalah baik. Ini berkaitan dengan komunikasi yang berkesan antara guru dan murid. Komunikasi merupakan aspek penting dalam program yang melibatkan murid. Dalam menjalani kehidupan seharian kemahiran bahasa adalah aspek penting sebagai medium perantara (Noor Aini, Zamri & Zahara, 2012). Selari dengan kajian Mohd Isha Awang (2014) yang menjelaskan bahawa guru yang memiliki kemahiran komunikasi yang baik dalam membina suasana

pengajaran yang menarik dan menyeronokkan akan dapat mempengaruhi minat dan tingkah laku pelajar untuk belajar. Dapatan ini selari dengan hasil kajian Norhayati Mohd Nor (2018) yang mendapati guru yang kurang menguasai kemahiran komunikasi dan interaksi akan mewujudkan kelas yang tidak kondusif dan menyebabkan murid kurang bermotivasi. Kebijaksanaan guru menyusun strategi semasa melaksanakan pentaksiran adalah sangat penting seperti merancang aktiviti mengikut ciri yang hendak ditaksir akan melancarkan lagi proses pentaksiran. Di samping itu guru perlu membuat pemerhatian ke atas tingkah laku murid sebelum memberi skor. Murid pula perlu dijelaskan oleh guru bahawa mereka sedang diperhati supaya mereka dapat mengawal tingkah laku mereka.

6. KESIMPULAN DAN CADANGAN

Hasil dapatan kajian memberikan kesan yang positif kepada Unit Kurikulum dan Pentaksiran IKRAM Musleh untuk meneruskan program pentaksiran akhlak murid menggunakan instrumen pentaksiran PKPIM. Majoriti guru bersetuju bahawa instrumen pentaksiran PKPIM relevan dengan matlamat Falsafah Pendidikan IKRAM Musleh. Antara perkara penting yang perlu dilaksanakan oleh guru di dalam program pentaksiran ini ialah membuat pemerhatian ke atas tingkah laku muridnya. Dapatan kajian dalam penilaian proses menunjukkan bahawa antara strategi yang diambil oleh guru dalam menjalankan pentaksiran ialah memaklumkan kepada murid apa yang hendak ditaksir bagi membantu murid mengawal akhlak dan tingkah laku mereka. Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa guru membuat perancangan aktiviti tahunan untuk program

pentaksiran akhlak murid ini. Perancangan aktiviti tahunan yang disediakan akan melancarkan perjalanan program pentaksiran.

Kesimpulannya, kajian ini telah dapat menilai pelaksanaan program pentaksiran akhlak murid di semua sekolah rendah IKRAM Musleh dari aspek konteks, input, proses dan produk. Penilaian ini membolehkan Unit Kurikulum IKRAM Musleh, ahli-ahli Lembaga Pengelola Sekolah, pihak pengurusan sekolah, guru-guru mentor yang mentaksir murid dan murid-murid yang ditaksir mengetahui kekuatan dan kelemahan program pentaksiran ini. Adalah disarankan program pentaksiran akhlak murid ini diteruskan dengan mengambil kira cadangan penambahbaikan dalam usaha mempertingkatkan dan memantapkan akhlak murid. Bagi aspek guru, di samping memaklumkan kepada murid apa yang hendak ditaksir, guru juga boleh membimbing murid secara individu di dalam membantu murid merancang bagaimana untuk memperbaiki diri mereka. Bagi aspek murid pula, dicadangkan murid sentiasa mendapatkan bantuan dan tunjuk ajar guru supaya setiap kebaikan yang dirancang dapat dilaksanakan.

7. RUJUKAN

- Ajmain. 2011. Instrumen Pentaksiran Akhlak Malaysia Menurut Pentaksiran Rakan Sebaya (IPAM-RS).
- Al-Ghazali, Abu Hamid Muhammad. 1998. *Ihya Ulum al-Din*. Jilid 1. Terj TK. H. Ismail Yakub. Singapura: Pustaka Nasional.
- Azma Mahmood. 2006. Pengukuran Tahap Penghayatan Pendidikan Islam Pelajar-Pelajar Sekolah Menengah Malaysia. Tesis Kedoktoran Universiti Kebangsaan Malaysia.

- Creswell, J.W. 2002. *Educational Research – Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research (2nd Ed)*. New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Fitzpatrick, J.L., Sanders, J.R. & Worthen, B.R. 2004. *Program Evaluation: Alternative Approaches and Practical Guidelines*. Boston, MA: Pearson.
- Jamil Ahmad. 2002. Pemupukan Budaya Penyelidikan di Kalangan Guru di Sekolah: Satu Penilaian. Tesis Kedoktoran Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Khodori Ahmad. 2001. Pentaksiran Holistik Berteraskan Al Quran.
- Mohamad Fadzil. 2013. Menilai Keberkesanan Pelaksanaan Program Diploma Perguruan Lepas Ijazah Pendidikan Sejarah Sekolah Rendah Di Institusi Pendidikan Guru Kampus Pulau Pinang.
- Norasmah Othman. 2010. Keberkesanan Program Keusahawanan Remaja Di Sekolah Menengah. Tesis Kedoktoran Universiti Putra Malaysia.
- Perlembagaan Pertubuhan IKRAM Malaysia. 1991.
- Profail IKRAM Musleh. 2016.
- Stufflebeam. 1971. *The Use of Experimental Design in Education Evaluation*.
- Stufflebeam. 2003. *Components of Stufflebeam's CIPP Model*.
- Stufflebeam. 2005. *CIPP Model (Context, Input, Process, Product)*. Dlm S. Mathison (pnyt). *Encyclopedia of Evaluation*. Thousand Oaks. CA; Sage.